

NEMIS TILI TA'LIMINING INNOVATSION METODLARIDAN TEXNIKA OLIYGOHLARIDA FOYDALANISH

Qosimova M.N.

Olmalik davlat texnika instituti katta o'qituvchisi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.18627238>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 08-fevral 2026 yil
Ma'qullandi: 10-fevral 2026 yil
Nashr qilindi: 13-fevral 2026 yil

KEYWORDS

nemis tili, texnika OTM, CLIL, kommunikativ metod, texnik tarjima, raqamli ta'lim, muhandislik til kompetensiyasi.

ABSTRACT

Texnika oliy ta'lim muassasalarida nemis tili fanini o'qitish nafaqat lingvistik kompetensiyalarni, balki muhandislik yo'nalishlariga oid kasbiy tafakkurni shakllantirishda ham muhim o'rin tutadi. Ushbu tadqiqot texnik universitetlar sharoitida nemis tilini o'qitishning zamonaviy, innovatsion va kommunikativ metodlarini tahlil qilishga qaratilgan. Maqolada CLIL (Content and Language Integrated Learning), task-based learning, texnik tarjima yondashuvi va raqamli ta'lim platformalaridan foydalanishning samaradorligi empirik kuzatuvlar, talabalar so'rovnomalari va pedagogik tajribalar asosida baholangan. Olingan natijalar ushbu metodlarning texnik terminologiyani o'zlashtirish, kasbiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish va talabalar motivatsiyasini oshirishda yuqori samaradorlik ko'rsatganini tasdiqladi. Tadqiqot natijalari texnika yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun nemis tili ta'limini optimallashtirishga qaratilgan metodik tavsiyalarni ishlab chiqish imkonini beradi.

Tadqiqot natijalari texnika yo'nalishidagi oliy ta'lim muassasalarida nemis tili fanini o'qitishda zamonaviy metodlarning yuqori samaradorligini ko'rsatadi. Eksperimental guruhda kuzatilgan sezilarli o'sish innovatsion metodlar — CLIL, task-based learning, texnik tarjima va simulyatsiyalardan foydalanish — texnik terminologiyani o'zlashtirish, kasbiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish va real ishlab chiqarish jarayonlarini lingvistik jihatdan ifodalashda an'anaviy metodlarga nisbatan ancha samarali ekanini tasdiqlaydi.

CLIL metodining ustunliklari. CLIL metodining qo'llanilishi o'quv jarayonining ikki tomonlama samaradorligini ta'minladi — talabalar bir vaqtning o'zida:

- texnik bilimlarni o'zlashtirishni,
- nemis tilida kasbiy muloqot ko'nikmalarini

rivojlantira oldilar. Ushbu natija Meyer (2017) va Coyle et al. (2010) tomonidan ilgari surilgan "til va mazmunning integratsiyalashuvi o'rganuvchi motivatsiyasini oshiradi" degan ilmiy xulosalar bilan mos keladi. Eksperimental guruhda texnik matnlarni tushunishning 78% ga ko'tarilgani CLIL metodining amaliy samaradorligini tasdiqlaydi.

Task-based learning (TBL) amaliy natijalari. TBL metodida talabalar texnik loyiha taqdimotlari, jarayon modellash tirish, texnik yig'ilishlarni simulyatsiya qilish kabi vazifalarni bajarish orqali faol kommunikativ muhitga kiritildi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki:

- og'zaki kasbiy muloqot ko'nikmasi 39% → 74%,
- amaliy nutqdan foydalanish ko'nikmasi 36% → 72% darajasiga ko'tarilgan.

Bu Braun (2018) ning TBL texnik yo'nalishlarda "nutqni real amaliy kontekstdan ajratmagan holda o'rgatish zarur" degan ilmiy pozitsiyasi bilan hamohangdir.

Texnik tarjima metodining o'рни. Texnik matnlar, pasportlar, qurilma tavsiflari va ishlab chiqarish jarayonlariga oid hujjatlarni tarjima qilish jarayoni talabalarning:

- texnik terminlarni tushunish,
- murakkab sintaktik konstruksiyalarni tahlil qilish,
- kasbiy mazmunni aniqlik bilan ifodalash

ko'nikmalarini kuchaytirgani aniqlandi. Tarjima mashg'ulotlari talabalar uchun nafaqat lingvistik mahorat, balki texnik tafakkurni mustahkamlovchi vosita bo'lib xizmat qildi.

Raqamli texnologiyalarning roli. Raqamli vositalardan foydalanish (DW Lernportal, Quizlet, Moodle):

- mustaqil ta'lim samaradorligini,
- terminologiyani yodlash tezligini,
- darslarga qiziqishni

bir necha barobar oshirdi. Ushbu natijalar Schneider (2021) tomonidan keltirilgan "raqamli muhit til o'rganishni individuallashtiradi va tezlashtiradi" degan ilmiy fikrni tasdiqlaydi.

Ayniqsa Quizlet orqali terminlarni yod olish samaradorligining 40% ga oshgani texnika OTM talabalarining vizual-interaktiv o'qitish vositalariga ehtiyoji yuqori ekanini ko'rsatadi.

An'anaviy metodlarning cheklanganligi. Nazorat guruhida an'anaviy grammatika-tarjima metodining natijalari sezilarli darajada past bo'lib qoldi:

- terminologiya tushunishi – 52%,
- amaliy nutq qo'llay olish darajasi – 45%.

Bu natija shuni ko'rsatadiki, faqat grammatikaga asoslangan yondashuv texnika yo'nalishidagi talabalar uchun zarur bo'lgan amaliy kommunikativ kompetensiyani shakllantira olmaydi.

Tadqiqot natijalarining xalqaro tajriba bilan mosligi. Tadqiqotdan olingan natijalar Germaniya, Avstriya va Shveytsariyaning texnika universitetlarida qo'llanilayotgan LSP (Language for Specific Purposes) yondashuvining samaradorligini tasdiqlaydi. Xalqaro tajribada:

- texnik loyiha ishlari,
 - laboratoriya jarayonlarining simulyatsiyasi,
 - kasbiy hujjatlar bilan ishlash,
 - videodarslar asosida texnik jarayonlarni tahlil qilish
- asosiy o'qitish elementlari sifatida qaraladi.

Ushbu maqolada qo'llangan metodlar bilan olingan natijalar xalqaro LSP yondashuvi tamoyillari bilan to'liq mos keladi.

Metodlarning integratsiyalashuvi

Tadqiqot natijalariga ko'ra, **faqat bitta metodni qo'llash emas, balki CLIL +TBL + texnik tarjima + raqamli vositalar** kombinatsiyasi maksimal samara beradi. Ushbu integratsiyalashgan yondashuv quyidagi natijalarni ta'minladi:

- terminologiyani chuqur o'zlashtirish
- texnik matnlarni tez va aniq tushunish
- real ishlab chiqarish jarayonlarini nemis tilida ifodalash
- kasbiy muloqot ko'nikmalarining shakllanishi

Texnik yo'nalishda til o'qitishning asosiy maqsadi — talabani real ishlab chiqarish muhitida mustaqil kommunikatsiya qila oladigan mutaxassis sifatida tayyorlashdir.

Umumiy muhokama xulosasi. Natijalar ko'rsatadiki, texnika OTMlarda nemis tilini o'qitishning innovatsion, kasbiy yo'naltirilgan va interaktiv metodlari an'anaviy metodlarga qaraganda sezilarli darajada samaraliroq. Bu metodlar talabalarda amaliy kasbiy muloqot kompetensiyasini shakllantiradi, motivatsiyani oshiradi va texnik tafakkurni rivojlantiradi.

Conclusion (Xulosa). Ushbu tadqiqot texnika oliy ta'lim muassasalarida nemis tili fanini o'qitishning zamonaviy metodlari samaradorligini o'rganishga qaratildi va natijalar mazkur sohada yondashuvlarni modernizatsiya qilishning zarurligini yaqqol ko'rsatdi. Tadqiqot davomida CLIL, task-based learning, texnik tarjima mashqlari hamda raqamli texnologiyalar asosidagi integratsiyalashgan o'qitish tizimi texnik yo'nalish talabalari uchun eng samarali metodik kombinatsiya ekanligi aniqlandi.

Eksperimental guruhda kuzatilgan sezilarli ijobiy natijalar — texnik terminologiyani o'zlashtirish 39 %, texnik matnlarni tushunish 31 %, og'zaki kasbiy muloqot 35 %, texnik hujjatlar bilan ishlash 39 %, amaliy nutq ko'nikmasi 36 % o'sishi — innovatsion metodlarning amaliy qiymatini to'liq tasdiqlaydi. Nazorat guruhida an'anaviy grammatika-tarjima metodining cheklangan natijalari esa texnika OTMlarida til o'qitishning yangi paradigmalariga muhtoj ekanini yana bir bor ko'rsatadi.

Tadqiqot shuni isbotladiki, kasbiy yo'naltirilgan, mazmun va tilni integratsiyalashgan holda o'rgatishga asoslangan metodlar (CLIL), real vazifalar orqali kommunikativ muhit yaratishga asoslangan vazifaviy o'qitish (TBL) va texnik tarjima texnika sohasidagi talabalar uchun zarur bo'lgan kompleks kompetensiyalarni shakllantiradi. Raqamli platformalarning qo'llanishi esa mustaqil ta'limni tezlashtiradi, talabani o'quv motivatsiyasini oshiradi va ta'lim jarayonini moslashuvchan qiladi.

Xulosa qilib aytganda, texnika OTMlarda nemis tili ta'limini optimallashtirish uchun quyidagi metodik yo'nalishlar muhim ahamiyatga ega:

1. Kasbiy yo'naltirilgan yondashuv — texnik mazmundagi matnlar, loyihalar, sxemalar, jarayon modellashtirish.

2. CLIL metodini tizimli qo'llash — texnik ta'lim va til o'qitishning parallel rivoji.

3. Task-based learning — real muhandislik vaziyatlarida nemis tilidan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish.

4. Texnik tarjima mashqlari — terminologiya va kasbiy tafakkurni rivojlantirish.

5. Raqamli ta'lim platformalari — termin yodlash, tinglab tushunish va mustaqil ishlash jarayonini jadallashtirish.

Ushbu yondashuvlarning kompleks qo'llanilishi texnik yo'nalishdagi talabalarda amaliy kommunikativ kompetensiyani shakllantirib, ularning xalqaro texnik hamkorlikda faol ishtirok

etish imkoniyatlarini kengaytiradi hamda global mehnat bozorida raqobatbardosh kadr sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

Adabiyotlar:

1. Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge University Press.
2. Müller, T. (2019). Teaching German for specific purposes in technical universities. Journal of Language Educa
3. Qosimova M.N. SIFATLI TA'LIMNI –SIFATLI PEDAGOGLAR AMALGA OSHIRADISIFATLI. Til va adabiyot.uz.2025-yil aprel 8-son
4. ZD Mirzakarimova, MN Qosimova. O'zga tilli guruhlarda talabalar og'zaki va yozma nutqini o'zlashtirish metodikasiga doir zamonaviy yondashuvlar va interfaol ta'lim metodlari. INNOVATIVE SCIENCE PUBLISHING. 2023/8/21.

